

Filosoofiaolümpiaadi juhend 2016/17. õppeaastaks

Olümpiaadil võivad osaleda kõigi põhikoolide ja gümnaasiumide ning kutseõppeasutuste õpilased, kes on sündinud 1994. aastal või hiljem.

Olümpiaadi korraldus

Olümpiaad toimub kahes voorus. Eelvoorus osalemiseks tuleb kirjutada filosoofiline essee, mis saata korraldajatele hiljemalt 20. veebruariks. Lõppvoor toimub 23–26. märtsil Tartus ja sinna pääsevad eelvooru essee pingerea alusel kümme parimat. Lõppvooru kolmele parimale on diplomid ja temaatilised auhinnad. Kaks parimat osalevad 25-28.05. 2017. rahvusvahelisel olümpiaadil Hollandis, Rotterdams. Olümpiaadi parimatele rakenduvad Tartu Ülikooli või Tallinna Ülikooli astumisel soodustingimused vastavalt ülikoolide vastuvõtueeskirjadele.

Eelvoor

Olümpiaadil osalemiseks tuleb kirjutada filosoofiline essee mahuga 1000–1500 sõna. Essee teemade valik:

1. Filosoofia on kõigi teoreetiliste ja praktiliste katsetuste ümberkorraldamise tegu, mis kuulutab välja uue suure normatiivse jaotuse, pöörates nõnda kehtestatud intellektuaalse korrapära pea peale ja edendades uusi väärtusi teisel pool harjumuspäraseid. Vorm, mille see kõik võtab, on enam-vähem vaba kõnetus kõigile, aga peamiselt ja esmajoones noortele, sest filosoof teab suurepäraselt, et noored inimesed on need, kes peavad oma elude üle otsuseid langetama ja kes on kõige sagedamini nõus võtma loogilise ülestõusu poolt pakutavaid riske.

Alan Badiou, *Filosoofia ja poliitika mõistatuslik suhe*. <http://nihilist.fm/alain-badiou-filosoofia-ja-poliitika-moistatuslik-suhe/>

Soovituslik kirjandus:

- Margus Ott, Vägi (Sissejuhatus. Filosoofiline meetod, lk 41-80). Tallinn: Tallinna Ülikooli Kirjastus, 2015.
- Hans-Georg Gadamer, Mis on praktika? – Rmt. Gadamer, H-G, Hermeneutika universaalsus. Tartu: Ilmamaa, 2002, lk 207-226.
- Gilles Deleuze, Felix Guattari, Mis on filosoofia? (I osa) Tallinn: Tallinna Ülikooli Kirjastus, 2014

2. ...sõda on ilus, sest tänu gaasimaskidele, hirmuäratavatele megafonidele, leegiheitjatele ja väikestele tankidele rajab ta inimese valitsuse ikestatud masina üle. ... Sõda on ilus, sest ta loob uut arhitektuuri, nagu on suurte tankide, geomeetriliste lennueskadrillide, põlevatest küladest tõusvate suitsuspiraalide ja palju muu arhitektuur...

Filippo Tomasso Marinetti, *Manifest Etioopia koloniaalsõja kohta* (tsit W. Benjamin, Valik esseid, Tallinn: SA Kultuurileht, 2010, lk 143)

Soovituslik kirjandus:

- Jean-Francois Lyotard, Post scriptum terrorile ja ülevale. –Rmt Lyotard, J-F, Postmodernsusest lastele. Tallinn: Tallinna Ülikooli Kirjastus, 2014, lk 99-107.
- Ernst Jünger, Totaalne mobiliseering. – Akadeemia, nr 4, 1995, lk 701-728.
- Sigmund Freud, Miks sõda? – Vikerkaar, nr 7-8, 1997, lk 111-121.
- Paul Virilio, Kiirus, sõda ja video. – Vikerkaar, nr 7-8, 1997, lk 141-151.

3. Armastus on alati illegaalne. Legaalne armastus on surnud armastus. Legaalsus eksisteerib ainult igapäevasuse jaoks, aga armastus asub väljaspool igapäevasust. Kui armastus sukeldub igapäevasusse, siis ta jahtub ning kustub järk-järgult. Eeros on seadusetuse sfäär. Maailmal pole vaja teada, et kaks olevust teineteist armastavad. Abielu institutsioonis tuuakse häbitult ühiskonna ette nähtavale see, mis peaks olema varjatud, kaitstud kõrvaliste pilkude eest.

Nikolai Berdjajev, *Enesetunnetus*. Tartu: Ilmamaa 2015, lk 95

Soovituslik kirjandus:

- Nikolai Berdjajev, *Enesetunnetus*. Tartu: Ilmamaa, 2015.
- Platon, *Pidusöök*. – Rmt. Platon, *Teosed I*, Tartu: Ilmamaa, 2003, lk 171-244.
- Uku Masing, *Armastusest*. – Rmt Masing, U, *Pessimismi põhjendus*. Tartu: Ilmamaa, 1995, lk 97-118.
- Michel Foucault, *Seksuaalsus ja üksindus* – Rmt. Foucault, M, *Teadmine, võim, subjekt*. Tallinn: Varrak, 2011, lk 263-276.

4. Teada, mida me mõtleme, olla omaenda tähenduse isandad, on kindlaks aluseks suurele ja kaalukale mõtlemisele. Kõige kergemini õpivad selle selgeks need, kellel on ideid napilt; ja nad on palju õnnelikumad kui need, kes siplevad abitult kontseptsioonide rikkalikus mudas.

Charles S. Peirce, *Kuidas muuta meie ideid selgeks*. – Akadeemia, nr 8, 1997, lk 1682.

Soovituslik kirjandus:

- Charles S. Peirce, *Kuidas muuta meie ideid selgeks*. – Akadeemia, nr 8, 1997, lk 1679-1701.
- William James, *Pragmatism ja elu ideaalid (V-VI loeng)*. Tallinn: Vagabund, 2005.

Esseele lisada kindlasti isikuandmed (ees- ja perekonnanimi, kool ja klass, isiklikud kontaktandmed: telefon, e-post). Essee saata hiljemalt **20.02.2017** e-aadressil leoluks@hot.ee, sealt saadetakse esseed anonüümselt edasi žüriile. Palun esitada essee failivormingus, kust on tehniliselt mugav infot välja kopeerida (doc, rtf või odt, aga mitte pdf).

Žürii koosseis:

Heidy Meriste — TÜ filosoofiadoktorant (žürii esimees)

Märt Pöder — TÜ filosoofiadoktorant

Aive Pevkur — filosoofiadoktor, TTÜ teadur

Margus Vihalem — filosoofiadoktor, TLÜ filosoofialektor

Mats Volberg — filosoofiadoktor, TÜ teadur

Hindamisel lähtutakse viiest kriteeriumist:

1) **Vastavus teemale.** Kui hästi on autor mõistnud, milliste küsimuste käsitlemine on teemast tulenevalt vajalik? Mil määral kasutab autor asjakohaseid materjale ning sobivaid näiteid. Kas esineb kõrvalekaldumisi teemast?

2) **Teema filosoofiline mõistmine.** Mil määral näitab autor teadmisi asjakohastest filosoofiaprobleemidest? Kui hästi mõistab autor filosoofilisi argumente ja mõisteid?

3) **Argumentatsiooni veenmisjõud.** Kui veenvalt ja teravalt areneb essee autori argumentatsioon? Kas autori positsioonid on selgelt väljendatud?

4) **Essee sisemine kooskõla.** Kas autor arendab oma argumentatsiooni nii, et selle erinevad astmed on omavahel kooskõlas?

5) **Originaalsus.** Kui originaalne on autori mõttekäik?

Kui mitu õpilast koguvad võrdse arvu punkte, siis otsustab edasipääsu kõrgem skoor argumentatsiooni veenmisjõu kategoorias.

Filosoofilise kirjutamise tehnikate kohta vt <http://filosoofiakirjutamine.weebly.com/>;

Tiiu Hallap, *Mõned mõtted filosoofiaessee kirjutamisest*:

[http://www.taipla.ut.ee/haridus/viki/index.php/Mõned_mõtted_filosoofiaessee_kirjutamisest_\(Tiiu_Hallap\)](http://www.taipla.ut.ee/haridus/viki/index.php/Mõned_mõtted_filosoofiaessee_kirjutamisest_(Tiiu_Hallap))

Vene õppekeelega koolide õpilased võivad kirjutada eelvooru essee vene keeles, kuid tuleb silmas pidada, et lõppvooru pääsemise korral tuleb eesti keeles väidelda. Lubatud on ka eelvooru essee kirjutamine inglise keeles.

Lõppvoor

Lõppvoor toimub 23–26. märtsil Tartus. 23–24. märtsil toimuvad loengud ja seminarid valmistamiseks tulevasi võitjaid ette rahvusvaheliseks olümpiaadiks. 25. märtsil toimuvad lõppvooru 1. ja 2. ülesanne.

1. *ülesanne* on 4-tunnine võõrkeelne essee (lubatud on inglise, saksa ja prantsuse keel, samasugune ülesanne on ka rahvusvahelisel olümpiaadil).

2. *ülesanne* on test loogikast. Kontrollitakse järeldamise ning väidete samasuse kindlakstegemise oskust. (vt **Meos**, I, Loogika. Argumentatsioon. Mõtlemiskultuur, Tallinn 2003: Otsustus (28-44, e-raamatus 26-41), Otsustuste eitamine (45-52, e-raamatus 42-49), Predikaatloogika järelused (70-79; e-raamatus 67-84) e-raamatu link: http://hum.ttu.ee/indrek/e_raamat/Meos_I_Loogika.pdf; või **Grauberg**, E. Loogika, keel ja mõtlemine, Tallinn 1996; või **Vuks**, G. Traditsiooniline formaalne loogika. Tartu 1999). Loogikasümbolite valdamist ei nõuta.

26. märtsil toimuvad lõppvooru 3. ja 4. ülesanne.

3. *ülesanne* on paarikaupa väitlemine ühe filosoofiaprobleemi üle (iga paar saab loosiga

probleemi ning positsiooni, mida tuleb kaitsta — nt *tahtevabaduse poolt või vastu*). Väitluses hinnatakse argumentide/vastuargumentide veenvust, mõistelist selgust ja väljendusoskust. Eelmiste aastate teemade näiteid: parem on olla ise eeskuju kui eeskuju järgida; kõigil kultuuridel peaksid olema samad moraalinormid.

4. *ülesanne* on valikvastustega test filosoofia põhimõistete- ja teooriate kohta. Küsimused koostatakse Indrek Meose õpikus „Filosoofia põhiprobleemid“ (Tallinn 1998) käsitletud teemade põhjal, filosoofiaterminite tundmist kontrollitakse Indrek Meose „Filosoofia sõnaraamatus“ (Koolibri, 2002) sisalduvas mahus.

Hindamine: 1. ülesande eest on võimalik saada 50 punkti, ülejäänute eest a 10 punkti.

Võrdsete punktide korral otsustab 1. ülesande kõrgem hinne.

Olümpiaadi tulemused avaldatakse nimeliselt teaduskooli kodulehel www.teaduskool.ut.ee

Täiendav info leoluks@hot.ee